

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračata, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Zgodovina sv. katoliške cerkve.

Sedaj stojimo že v pozni jeseni. Zunanje delo nam že ponehava in lahko, da nam poneha za to leto že jutri. Kmetovalcu ne manjka sicer nikoli dela, tudi po zimi ga ima dovolj, ako se mu le ljubi, toda tako silno ni in toliko ga ni doma. Tedaj pa še dobi časa, da si malo podahne in v tem mu pride tudi prav, če kaj bere, več, kakor mu je poletiti mogoče.

Ne manjka pa mu za to bukev; če že drugih ni pri hiši, bukve družbe sv. Mohorja dajo mu dovolj in lepega berila. Šest bukev in še precej debelih vam človek ne prebere tako hitro, izlasti tačas ne, če jih bere z namenom, da se podučí iz njih. Kakoršnje so letošnje bukve, najde pa skorej v vseh poduka; se vé, da ne rečem s tem, da ni v njih ničesar za kratek čas ali jaz menim, da je tudi v tem še lahko poduka, kar sicer velja, da je za kratek čas. V časih gresta oba, poduk in kratek čas, v kupe.

Bukve, o katerih izpregovorim ljubeznjivim bralcem v tem nekaj besedi, so take ter dajo človeku obilo poduka ali tudi dolg čas mu ne bode pri njih. Le-te bukve so „zgodovina sv. katoliške cerkve“. Letos so pri koncu, v svojem 3. zvezku „zgodovine sv. katoliške cerkve“ konča vlč. g. dr. Ivan Križanič, stolni korar v Mariboru, svoje pred 4 leti pričeto delo ter je tako vse sedaj v rokah udov družbe sv. Mohorja.

Lehko so tudi tega zvezka veseli, kajti kakor poprejšnja, tako ima tudi le-ta lepe reči v lepi besedi. Naj povzamem, se vé, da le po vrhu, kaj da je vse v njem! Čez dobro polčetrto sto let življenja sv. cerkve nam pelje učeni pisatelj pred oči v dveh dobah. Prva doba gre od leta 1517 do leta 1648, druga od leta 1648 do leta 1869. Naj si človek ležje pomeni, deli se vsaka doba v troje poglavij. Prvo nam popisuje razširjanje sv. kat. cerkve, drugo govori o krivih verah, tretje pa nam riše kršč. živ-

ljenje, prav, kakor je v kateri dobi bilo, lepo ali nelepo.

Ker je bil stari svet že ves krščansk, za to pa se odpre v tej dobi sv. veri nov svet ter nesó pobožni duhovniki nje luč v Ameriko, v Afriko in Azijo — s pravim, kršč. pogumom. In treba jim je bilo tega poguma, veliko poguma, kajti nič jim niso strašni viharji izostali. Večkrat in na večih krajih so le-ti hudo razsajali ter so v časih izpihnili luč sv. vere, katero so bili srčni možje še le prižgali. Naposled pa vendar-le ginéva tema paganstva, vihar vtihtnjuje in luč sv. vere se razlije že skorej po vsem novem svetu. (Str. 5—25).

Drugače v starem svetu, v Evropi. Tu je bilo ljudem, skorej bi rekel, luči preveč postalo ter so rili nazaj v temo, v krive vere. Neza-dovoljnih ljudi je bilo veliko, ljudi, ki niso vedeli, kaj bi, da-si so čutili, da bi nekaj radi. Le-tem je prišel prav meniški odpadnik ter so se ga precej oklenili. Ta mož je bil dr. Martin Luther, od leta 1508 profesor na vseučilišču v Wittenbergu na Nemškem. Na vseh svetnikov den 1517 večer je vrgel bakljo krive vere v poslopje sv. cerkve in čudovito, kako naglo in kako na široko da je segel požar, ki ga je nesrečni menišek unel. Ni skorej dežele, da bi ne bila dobila več ali manj škode po njem. Tudi pri nas, po slov. pokrajinah, izlasti še na Kranjskem, se je nekaj pogubnih isker te „nemške vere“ razletelo. Sreča, da so jih tu še precej hitro poteptali. (Str. 26—78).

O požarih se rado vpraša, kaj da jih je krivo in v časih se najde uzrok in ljudje so hitro k redu, da ga odpravijo. Tako tudi v sv. cerkvi v tej dobi. Cerkv. zbor v Tridentu določi, kaj je prava kršč. vera in kaj je kriva, papeži, škofje in cela vrsta drugih sv. mož pa trebi ljuliko nove vere s polja sv. cerkve ter sadi zlahtne rože sv. čednosti v srca ljudi in ljudstev. (Str. 78—110).

Pač je nesrečni protestantizem zavéral razširjanje sv. cerkve a ni ga zavrl. Odkar je pa-

pež Gregorij XV. postavil posebno skupščino ter ji podelil oblast čez misijone po celem svetu, odslej je nek red v razširjanju sv. vere ter se širi ona čedalje bolj po Aziji, Indiji, po Afriki, po Ameriki in po Avstraliji. (Str. 111—148). Ali tudi sedaj ni brez krivih ver, brez tajnih društev ter izpodkopljejo ona, kjer jim je le mogoče, rada tla sv. kat. cerkvi. Na tem še ni nesreče dovolj ter še pritisne razkolniška, ruska cerkev od časa do časa z vso silo na kat. ljudstvo, kar ga biva po Rusiji in še posebej pri Poljakih. (Str. 148—163).

Zadnje poglavje razpravlja razmere, v katerih so sv. cerkev in pa poedine, večje države. Le-te so bile v nekaterih krajih vesele, v nekaterih pa prav žalostne. V novem času pa se zrak, če smem tako reči, čisti po sedanjem svetu ter je pódoba, da že uvidéva po malem, da brez sv. kat. cerkve ali celo zoper njo ni upanja — na boljše čase. (Str. 163—226).

Veliko je po tem takem berila na teh 226 straneh, a smem reči, da ga bralcu ne bode nikjer preveč, brž pa še kje premalo. In to lahko. Stvari, o katerih piše g. pisatelj, so zanimive, piše pa o njih tudi lepo in torej ni čuda, če se mili človeku djati bukve iz roke. Zato pa tudi lahko sodimo, da ne bode trud in delo, ki ju je g. kanonik zakopal v svojo „zgodovino sv. katoliške cerkve“, zakopan zaklad, to očivestno ne, kajti slovensko ljudstvo izkóplje ga prav gotovo ter si ga obrne vestno v svojo korist.

Maribor, meseca novembra.

Dr. Mlakar.

Pravične pritožbe.

(Konec.)

Za ponemčenje slovenskih ljudskih šol na spodnjem Štajarskem velike važnosti so nemško-liberalni šolski sveti. Zaradi tega si prizadeva nemško-liberalna stranka ondi mogoče veliko takih okrajnih šolskih svetov v svoje roke dobiti in pridržati. Bodi omenjeno, da imamo na Štajarskem okrajne zastope, ki poslujejo 3 leta. Ti volijo okrajne šolske svete vselej na 6 let. Tedaj pa računijo dobo poslovanja različno: ali od dne izvolitve, ali od dne, ko so dotični funkcijonarji bili zapriseženi. In tega se poslužuje nemško-liberalna stranka, da Slovencem štajarskim usili nemško-liberalnih okrajnih šolskih svetov. Tako je na primer v Kozjem bil stari nemško-liberalni okrajni zastop, čeravno mu je postavna doba poslovanja že zdavnej dotekla in je bil izvoljen in sestavljen že novi okrajni zastop in njegov odbor, še poklican, da je izvolil nov okrajni šolski svet. Nekaj podobnega zgodilo se je v Ptujju, le še nekoliko bolj čudno!

Tukaj je namreč meseca julija t. l. bil izvoljen nov slovenski okrajni zastop in tudi

precej konstituiran. Propadli nasprotniki uložili so mnogo ugovorov in pritožeb, ki so pa vse že od ministerstva notranjih zadev odbite kot neutemeljene in neopravičene. Kljub temu neče c. kr. namestnik štajarskih volilnih zapisnikov poslati na Dunaj, da bi ministerstvo pozročilo potrjenje novega načelnika po svitem cesarju. Povpraševal sem po uzrokih in reklo se mi je, da baje zavira celo reč neka pritožba zoper volitev, katero ima rešiti upravno sodišče, to se pa ni še dogodilo. Tukaj se moram res močno čuditi, kako morajo v Gradcu s takšnim uzrokom reč zavirati in odlagati. Kajti ugovori ali pritožbe so takšne, katere imajo ovirajočo moč v sebi, in takšne, ki je nemajo. Slednjim c. kr. namestnija v Gradcu pritožeb, katere gredó na upravno sodišče, nič do sedaj ni pristevala, ter je v Celju bila zoper nemško-liberalni okrajni zastop tudi do upravnega sodišča uložena pritožba, a c. kr. namestnija se na njo ni ozirala ter takoj potrebno ukrenila, da je bil novi načelnik potrjen. No, na Ptujju baje tudi drugega zadržka ni, nego pritožba do upravnega sodišča, a vendar se prisoja tukaj oni pritožbi ovirajoča moč. (Čujte! na desni.) In tako so časa dobili in ter so sklicali dne 10. oktobra t. l. stari okrajni zastop, ki je res izvolil nov nemško-liberalni okrajni šolski svet na šest let. (Čujte, čujte! na desni.) Po mojem menjenju je ta volitev popolnem nepostavna. Kajti prvič posluje stari okrajni zastop skoro jedno leto ali vsaj pol leta dalje, kakor mu zakon daje pravico in drugič on ni več polnoštevilen, štirje zastopniki so umrli, dva sta odložila mandate, jeden je zapal konkurzu. Kljub temu se pokliče ta stari okrajni zastop, izvoli nov okrajni šolski svet.

Manjkalo je mož, da je še kridatar moral iti volit.

Utegne pa kdo vprašati: Morebiti je pa že trebalo izvoliti nov okrajni šolski svet, morebiti mu je doba poslovanja dotekla? Nikakor ne. Okrajni šolski sveti poslujejo šest let in teh šest let še staremu okrajnemu šolskemu svetu (slovenskemu) ni doteklo. Ako jo računimo od dne, ko je bil konstituiran, doteče mu doba še le dne 5. aprila 1888.

Da torej Slovencem na Ptujju usilijo nemško-liberalen okrajni šolski svet, mora stari okrajni zastop iti volit, ki do tega nima nobene pravice več, in se mora staremu okrajnemu šolskemu svetu od njegove dobe vzeti pol leta. (Čujte, čujte! na desni).

To je vendar nekaj goropadnega. Slovenci so zoper to volitev pritožbo uložili na c. kr. namestnijo v Gradcu. Kako da bo ta ukrenila, tega ne vem. Ako pritožbi ne ustreže, obrnili se bodo Slovenci do tretje inštanice. Za ta slučaj pozivljem in prosim ekselenco ministerskega predsednika, naj daje stvar temeljito preiskati,